

Nr 18

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående rätten att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 56 i första kammaren av herr *Karlsson, Helge, m. fl.* och nr 68 i andra kammaren av herr *Levin m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring av lagen om rätt till fiske att rätten att utsätta fast redskap i allmänt vatten i första hand förbehålles dem som har sin huvudsakliga inkomst av fiske».

Beträffande motionernas fullständiga innehåll, i den mån redogörelse ej lämnas nedan, hänvisar utskottet till motionen II: 68.

Över motionerna har utskottet på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat utlåtanden från fiskeristyrelsen och länsstyrelsen i Malmöhus län. På begäran av utskottet har yttranden därjämte avgivits av Sveriges fiskares riksförbund och Fritidsfiskets samarbetsnämnd.

Länsstyrelsen har överlämnat yttranden från fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt, fiskerikonsulenten vid Malmöhus läns hushållningssällskap och Malmöhus läns havsfiskeförening.

Gällande rätt m.m.

Bestämmelser om avgränsningen mellan *allmänt och enskilt vatten* lämnas i lagen den 1 december 1950 (nr 595) om gräns mot allmänt vattenområde. Vattenområde i havet är enligt 1 § allmänt (allmänt vatten), där det ej ingår i fastigheterna (enskilt vatten). Till fastigheterna hänförs i havet 1. allt vatten inom 300 m från fastlandet eller från ö av minst 100 m längd ävensom, på de ställen där den stranden följande kurvan för högst 3 m djup går längre ut, allt vatten inom denna djupkurva; samt 2. allt vatten, som har förbindelse med öppna havet allenast över vatten som nu sagts. På grund av vad under 2. upptagits får dock vatten vid Bohusläns kust fr. o. m. Gullmarsfjorden t. o. m. Hakefjorden ej hänföras till fastigheterna (2 §). Vid rikets östra och södra kuster från gränsen mot Finland till Listershuvud i Blekinge hänförs till fastigheterna jämväl allt vatten, som väl har annan förbindelse med havet än som anges i 2 § andra punkten men ej har större bredd än 1 km räknat från fastlandet eller från ö av minst 100 m längd (3 § första stycket). Denna bestämmelse äger dock ej tillämpning beträffande

Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 3 avd. Nr 18

fande vatten vid Gotland eller Öland eller vid andra öar, vilka från fastlandet helt skiljs av vatten som har förbindelse med öppna havet av större bredd än 1 km räknat på sätt föreskrivs i första stycket (3 § andra stycket). I Norrbottens och Kalmar län hänförs till fastigheterna även vissa särskilt angivna vattenområden i havet (4 §). I annat vattenområde än havet finns allmänt vatten endast i Vänern, Vättern, Hjälmaran och Storsjön. Angående dessa sjöar äger vad i 1—3 §§ stadgas motsvarande tillämpning (5 §).

I lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske återfinns föreskrifter om *fiske i allmänt vatten*. I vatten, som enligt lagen om gräns mot allmänt vattenområde är allmänt vatten, får varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap. Fast redskap får, såvitt ej annat följer av 3 §, utsättas i allmänt vatten endast efter tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer (1 § första stycket). Innehavare av enskild fiskerätt får ej vägras tillstånd att från det enskilda vattnet sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, om det prövas kunna ske utan men för annan fiskande (2 §). Vid kusten av Norrbottens län, vid kusterna av Kalmar län söder om Kråkelund, i Blekinge län vid dess östra kust (norr om Torhamnsudde) samt öster om en linje dragen från Torhamnsudde över Videskärs nordspets och Ungskärs sydspets till Utlängans sydspets samt vid Skånes östra och södra kuster får innehavare av enskild fiskerätt även utan myndighets tillstånd sträcka fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten, dock ej på större avstånd än 200 m från den stranden följande kurvan för högst 3 m djup vid fastlandet eller vid ö av minst 100 m längd (3 § första stycket). Vad i första stycket stadgas gäller dock beträffande den som stöder sin fiskerätt på avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller annan särskild grund endast såvitt det ej strider mot vad som i dylik ordning är bestämt angående fiskerättens omfattning (3 § andra stycket). I fråga om Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) äger Konungen förordna, att vid viss fiskeplats fiske med fast redskap på allmänt vatten får bedrivas i den omfattning som före den 1 januari 1951 skett med stöd av sådan särskild rättsgrund, som anges i andra stycket, eller av gammal sed (3 § tredje stycket). Utlänning, som sedan minst två år är stadigvarande bosatt här i riket, är likställd med svensk medborgare med avseende på fiske i allmänt vatten. I övrigt får den som ej är svensk medborgare fiska i allmänt vatten endast i den mån Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer så medger. Är vederbörande innehavare av enskild fiskerätt, skall han dock i fråga om rätt att från det enskilda vattnet sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten vara likställd med svensk medborgare (4 §).

I fråga om rätten att fiska på *enskilt vatten* är den grundläggande principen att fastighetsägaren har ensamrätt till fiske inom gränserna för sin fastighet (5 §). För kustfiske på enskilt vatten gäller särskilda regler för olika kuststräckor (6—14 §§). Bl. a. får varje svensk medborgare fiska med rörligt

redskap i enskilt vatten vid Skånes östra och södra kuster (12 §). Vid Skånes västra kust, liksom vid kusten av Hallands län samt Göteborgs och Bohus län får varje svensk medborgare fiska i enskilt vatten med visst förbehåll beträffande fisket efter ostron (13 §).

Med *fast redskap* förstås i fiskerättslagen fiskebyggnad, så ock med ledarm försett fiskeredskap, vilket medelst pålar eller tyngder eller på annat sätt fästes vid botten eller stranden och avses skola kvarstå längre tid än två dygn i följd (1 § andra stycket).

Rörande den *tillståndsgivning* som avses i 1 § första stycket fiskerättslagen meddelas vissa föreskrifter i kungörelsen den 8 december 1950 (nr 622) med bemyndigande för fiskeristyrelsen och länsstyrelserna att lämna tillstånd till utsättande av fast fiskeredskap i allmänt vatten. Sålunda får fiskeristyrelsen, om skäl är därtill, beträffande visst allmänt vattenområde medge att fast fiskeredskap må utsättas där av varje svensk medborgare. Sådant medgivande kan begränsas till att avse visst slags redskap eller viss tid. Innan medgivande lämnas bör fiskeristyrelsen samråda med länsstyrelsen i det län där vattenområdet är beläget (1 §). Fråga om tillstånd för viss person att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten skall prövas av vederbörande länsstyrelse. Därvid bör, om ärendet är av större betydelse för fiskerinäringen i orten eller skäl eljest föreligger därtill, samråd äga rum med fiskeristyrelsen (2 §). Jämlikt KBr till länsstyrelsen i Malmöhus län den 29 oktober 1897 (nr 94 s. 1) är det tills vidare varje svensk undersåte tillåtet att under månaderna september—november idka fiske med ålryssjor i allt det vatten utanför Malmöhus läns kust från Falsterbo fyr till Kullens fyr, som icke omfattas av strandägares enskilda fiskerätt. Motsvarande medgivande med förbehåll för skattlagda ålfisken har genom KBr till länsstyrelsen i Blekinge län den 27 maj 1898 (nr 50 s. 2) och den 14 januari 1927 (nr 15) lämnats beträffande ålfiske utanför Blekinge läns kust med ålhomnor av högst 1,5 m höjd. Dessa medgivanden är till följd av övergångsbestämmelser i 1950 års kungörelse alltjämt gällande.

I sammanhanget må erinras om vissa bestämmelser i kungörelsen den 8 juni 1951 (nr 395) angående förvaltningen av kronans fisken. Sådant fiske bör nämligen, där så erfordras för ortsbefolkningens försörjning med fisk, upplåtas till yrkesfiskare, som avsätter fisk i orten, och till personer bland ortsbefolkningen för fiske till husbehov. Frågan huruvida företräde skall ges åt yrkesfiskare eller husbehovsfiskare skall avgöras efter fiskeförhållandena och efter ortsbefolkningens behov och önskemål (3 § första stycket). I den mån behov av nu angivet slag ej föreligger eller tillgodosetts, bör fisket upplåtas till andra fiskande, såsom yrkesfiskare vilka säljer på annan ort samt sport- och fritidsfiskare (3 § andra stycket). Tillämp-

ningsföreskrifter meddelas i KCirk den 8 juni 1951 (nr 396). I anslutning till 3 § första stycket uttalas däri följande.

I de mera tätbefolkade delarna av landet torde det ofta te sig såsom bäst och rättvisast att fisket upplåtes till yrkesfiskare. I skogs- och fjälltrakter torde däremot befolkningens levnadsförhållanden i allmänhet vara sådana att husbehovsfiske bör få företräde framför yrkesfiske. I tveksamma fall kan det vara lämpligt att samråd sker med hushållningssällskapets fiskerinämnad eller motsvarande organ.

Lagen om gräns mot allmänt vattenområde medförde att åtskilliga vattenområden, som tidigare tillhört enskild fastighet, kom att utgöra allmänt vatten. Genom lagen den 1 december 1950 (nr 599) om *ersättning för mistad fiskerätt* har därför jordägare och innehavare av begränsade sakrätter fått rätt till ersättning av statsmedel för förluster, som uppkommit genom den nya gränsdragningen eller genom att fiskerätten på enskilt vatten inskränkts till följd av vissa bestämmelser i fiskerättslagen. Framställning om sådan ersättning skall ha gjorts före den 1 juli 1961.

Ur förarbetena m.m.

Rörande *avvägningen mellan olika intressen inom fiskerättslagstiftningens ram* har departementschefen i prop. 1950: 60 s. 23 gjort vissa uttalanden, vilka lämnats utan erinran av riksdagen (jfr L^oU 1950: 23). Flera olika gruppers anspråk träder sålunda enligt departementschefen i förgrunden vid en dylik avvägning. Där rätt till fiske varit förbunden med viss fastighet, har fastighetens ägare intresse av att denna fiskerätt bibehålls, i varje fall om fisket bedrivs för eget behov. Särskilt starkt gör sig detta gällande, då fisket är av direkt betydelse för fastighetens bärkraft. För dem som yrkesmässigt fiskar annorstädes än på eget vatten är det ett önskemål att få rörelsefrihet för sin yrkesutövning och att den enskilda fiskerätten ej får sådan omfattning att den försvårar eller omöjliggör för dem att bedriva sin näring med tillfredsställande resultat. Slutligen är det för de alltmer växande skarorna av amatörfiskare från social synpunkt angeläget att de får möjlighet att i lagliga former bedriva sin sysselsättning. Om inte tillräckliga vatten kan ställas till rekreationsfiskarens förfogande, kan konkurrensen om de tillgängliga vattnen lätt få skadliga återverkningar även på yrkesfisket i form av stegrade arrenden och minskad rörelsefrihet. Departementschefen anför därefter följande.

Enligt min uppfattning bör det allmänna, i den mån konflikt uppkommer mellan dessa intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäligen krav. Redan med hänsyn till den betydelse det yrkesmässigt bedrivna fisket har ur ekonomisk synvinkel och ur försörjningssynpunkt synes det skäligen att statsmakterna, såvitt på dem ankommer, skola söka bereda denna närings utövare möjlighet att bedriva sitt fiske utan onödiga hinder.

I enlighet med de sålunda uttalade grundsatserna har genom fiskerättslagstiftningen den enskilda fiskerätten fått vidkännas vissa inskränkningar som ansetts påkallade för att tillgodose berättigade anspråk från det yrkesmässigt bedrivna fiskets sida. Även rekreationsfiskarintresset har i viss mån tillgodosetts genom utvidgning av rätten för envar att fiska på enskilt vatten.

Beträffande den s. k. *utsträckningsrätten*, som behandlas i 2 och 3 §§ fiskerättslagen, har departementschefen (prop. s. 56) framhållit att en tillståndsfri utsträckningsrätt säkerligen kan avsevärt nedbringa anspråken mot statsverket på ersättning för mistad fiskerätt. Den fria utsträckningsrätten har emellertid ansetts böra begränsas till sådana långgrunda kuststräckor, där yttergränsen för det enskilda fiskevattnet tidigare gått tämligen långt från stranden och där strandägarna bedriver ett särskilt inkomstbringande fiske med fasta redskap, medan det fria yrkesfisket är av sådan art att från frifiskarhåll nämnvärt intresse i allmänhet saknas för en inskränkning i strandägarnas rätt att fiska med fasta redskap. I anslutning härtill har departementschefen uttalat, att det utan särskilt stadgande torde vara tydligt att utsträckningsrätten är ett tillbehör till den enskilda fiskerätten och i fråga om möjligheten till överlåtelse o. d. skall följa samma regler som denna. Beträffande den av tillståndstvång omfattade utsträckningsrätten anför departementschefen därefter följande.

I övriga delar av landet bör enligt min uppfattning en strandägare lika litet som en annan fiskande äga rätt att utan tillstånd begagna fast redskap i frivatten. Jag vill erinra, att sådant tillstånd kräves även enligt gällande rätt. De nuvarande bestämmelserna i ämnet äro emellertid något förmånligare för strandägare än för andra. Därest en strandägare vill sträcka fast redskap ut över yttergränsen till sitt enskilda fiskevatten, skall nämligen enligt lagens ordalydelse hans begäran därom alltid bifallas, om det finnes kunna ske »utan men för annan fiskande». Då detta på vissa håll, t. ex. vid Skånes sydkust, betraktas som en förmån av ej ringa ekonomiskt värde, torde en motsvarande föreskrift böra upptagas i den nya lagen.

Spörsmålet om innebörden av begreppen *yrkesfiske* och *yrkesfiskare* har uppmärksamrats vid remissbehandlingen av förevarande motioner. Med anledning därav må till en början återges följande uttalande av departementschefen (prop. s. 23) rörande utvecklingen på fiskets område.

Medan fisket tidigare i stora delar av landet bedrevs antingen såsom husbehovsfiske eller såsom binäring till jordbruket, har tendensen på senare år gått i den riktningen, att fiske i förvärvssyfte främst kommit att idkas av personer, vilka ha detsamma till enda eller huvudsakliga inkomstkälla.

Frågan har vidare diskuterats under förarbetena till lagen den 27 juni 1957 (nr 390) om fiskearrenden mot bakgrund av lagens syfte att bereda ökad trygghet för fiskearrendatorer i sådana fall, då fiskerättsupplåtelsens ändamål är yrkesfiske eller annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning (jämför 1 §). Rörande den avgränsning med hänsyn till

upplåtelsens ändamål som sålunda gjorts i denna lag har bl. a. anförts följande (se prop. 1957: 151 s. 20; L³U 1957: 21 s. 69).

Fiskerättskommittén

Fiskerättskommittén föreslog i sitt betänkande rörande fiskelagstiftningen (SOU 1947: 47) att vissa angivna stadganden i nyttjanderättslagen skulle äga tillämpning på avtal, varigenom utan samband med jordbruk fiskerätt uppläts till den som utövade fiske yrkesmässigt. Kommittén föreslog ej något lagstadgande som definierade begreppet yrkesmässigt fiske. I motiven framhölls dock att bestämmelserna ansetts böra begränsas till att gälla arrendator som utövade fiske yrkesmässigt. Härunder inbegrep kommittén ej blott den som hade fiske till huvudnäring utan även sådan binäringsfiskare, för vilkens utkomst fisket var av väsentlig betydelse (bet. s. 309).

Fiskeristyrelsen

Åt fiskeristyrelsen uppdrogs sedermera att överse de av fiskerättskommittén föreslagna bestämmelserna om upplåtelse av fiskerätt. Det av styrelsen framlagda lagförslaget förutsatte för sin tillämplighet att nyttjanderättshavaren skulle bedriva yrkesmässigt fiske. Med begreppet skulle enligt styrelsen förstås fiske, som bedrevs av person för vilkens utkomst fiske var av väsentlig betydelse. Styrelsen ansåg att med »verkliga yrkesfiskare» förstods personer, vilka helt eller huvudsakligen livnärde sig av fiske, samt att med begreppet yrkesmässigt fiske förstods ej blott det fiske som bedrevs av verkliga yrkesfiskare utan även fiske, vilket utövades i sådan utsträckning att idkaren därav hade en icke alltför oväsentlig inkomst, så att fisket kunde sägas i viss grad utgöra förutsättning för hans livsupphålle.

Departementspromemorian

Sedan fiskeristyrelsens lagförslag överarbetats inom jordbruksdepartementet, upprättades en departementspromemoria i ämnet. Rörande begreppet yrkesfiskare anförts däri följande.

Innebörden av begreppet yrkesfiskare har av fiskeristyrelsen angivits vara person som helt eller huvudsakligen livnär sig av fiske. En liknande definition av begreppet återfinnes i gällande instruktion för insamlande av fiskeristatistiska primäruppgifter, fastställda av statistiska centralbyrån i samråd med lantbruksstyrelsen den 5 oktober 1944. I denna instruktion uttalas nämligen, att »som yrkesfiskare anses person, som har sin huvudsakliga inkomst av fisket». *Fiskevattensutredningen* har i sitt betänkande (SOU 1939: 28 s. 68) givit följande definition av begreppet: »Med yrkesfiskare förstås sådana personer, som helt eller huvudsakligen försörja sig på fiske.» *Fiskerättskommittén* torde med yrkesfiskare ha avsett de fiskare, som har fisket till huvudnäring (SOU 1947: 47 s. 309). De nu anförda definitionerna synes i stort sett medföra samma avgränsning av begreppet. *Insjöfiskesakkunniga* har i sitt betänkande (SOU 1937: 10) uttalat att »såsom egentliga yrkesfiskare torde kunna betecknas de personer, som regelbundet idka fiske

för avsalu och för vilka fisket är en i varje fall viktig del av deras inkomst». Då emellertid begreppet försörjning i allmänhet icke fattas snävt och detta ord redan vunnit burskap i liknande sammanhang (jämför definitionen av begreppet stödjordbruk i 4 § KK ang. statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m. den 11 juni 1948, nr 342) torde man, såsom fiskevattensutredningen gjort, med *yrkesfiskare böra avse de personer som helt eller huvudsakligen försörjer sig på fiske*.

I promemorian föreslogs, att vid avgränsningen begreppet yrkesmässigt fiske ej skulle användas, bl. a. därför att denna definition kunde omfatta även husbehovsfiskare. Det ansågs även från lagteknisk synpunkt vara olämpligt att i lagen använda detta begrepp med den betydelse fiskeristyrelsen angivit. Härom anfördes följande.

Begreppet förekommer exempelvis i 16 § 1. och 27 § andra stycket 1950 års fiskerättslag, i 11 § 1950 års reglemente för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område och i 5 § förordningen om särskild skatt å bensin och motorsprit. Det torde dock oftast avse endast det fiske som bedrivs av yrkesfiskare. Denna betydelse lär begreppet i varje fall ha i 1950 års fiskerättslag (jfr prop. 1950: 60 s. 85 och 120).

Departementschefen

Departementschefen fann att några större svårigheter att tolka uttrycket yrkesfiskare åtminstone i regel ej var att befara. Att kravet på att fisket skulle vara av väsentlig betydelse för fiskearrendatorns försörjning formellt icke anknutits även till yrkesfisket berodde på att kravet torde innefattas redan i begreppet yrkesfiske. Vissa svårigheter att få en klar gräns beträffande lagens tillämpning utanför området för yrkesfiske ansågs dock föreligga. I en del fall kunde otvivelaktigt också delade meningar råda i frågan, huruvida ett fiskes betydelse för fiskearrendatorns försörjning borde anses vara väsentlig eller ej. Det var angeläget att betydelsen av ordet »väsentlig» ej uttunnades i tillämpningen. Även då ändamålet med upplåtelsen ej direkt kunde betecknas som yrkesfiske, borde starka krav ställas på fiskets betydelse för arrendatorn.

Utskottet

Enligt utskottet var det en vansklighet att dra gränsen mellan de arrendatorer, som skulle omfattas av lagens skydd, och övriga. Att därvid låta fiskets karaktär av t. ex. yrkesfiske eller husbehovsfiske vara avgörande ansågs olämpligt, eftersom någon klar gräns mellan ifrågavarande kategorier av fiske ej kunde dras. Utskottet fann det angeläget att betona att, då fråga uppkom om avgränsning med hänsyn till ändamålet med upplåtelsen, lagen ej gavs en alltför vidsträckt tolkning utan begränsades att avse fiske, som verkligen kunde sägas mera varaktigt vara av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning.

Slutligen må nämnas att vid 1962 års riksdag besvarades i andra kamma-

ren (se kammarens protokoll 23:216) en interpellation angående *yrkesfiskets behov av fiskevatten*. Frågan gällde, huruvida chefen för jordbruksdepartementet var villig att medverka till skyndsamt undersökning och utredning i syfte att under hänsynstagande till både yrkesfiskets och fritidsfiskets berättigade intressen säkerställa yrkesfiskets behov av fiskevatten. Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, yttrade bl. a. följande.

Den fisk, som saluföres i riket, härrör till större delen från internationellt eller eljest allmänt vatten. Genom 1950 års reform av vattengräns- och fiskerättslagstiftningen utvidgades det allmänna vattnet och medgavs fri-fiske i väsentlig omfattning vid rikets kuster och i dess största insjöar. Därigenom fick viss del av yrkesfisket bättre tillgång till fiskevatten och ökad rörlighet.

I flera avseenden har på senare år utfärdats bestämmelser ägnade att trygga yrkesmännens fiskemöjligheter. Sälunda har i 1951 års kungörelse och cirkulär angående förvaltningen av kronans fisken givits visst företräde åt yrkesfiskarna. Vidare bör beaktas 1957 års lag om fiskearrenden, som avser att skydda yrkesfiskare med arrenderad fiskerätt. Som ett ytterligare exempel kan nämnas den av årets riksdag beslutade ändringen i 24 § fiskerättslagen, varigenom delägare i vissa slag av samägda fisken fått möjlighet att utverka länsstyrelsens föreskrifter om hur fisket skall få nyttjas.

Det synes mig som om det allttjämt vore lämpligast att fortlöpande följa utvecklingen på förevarande område och överväga lagstiftningsåtgärder i den mån behov yppar sig därav.

Fritidsfiskeutredningen

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 oktober 1963 har särskilda sakkunniga tillkallats för att överse de statliga insatserna i fråga om fritidsfisket och därmed sammanhängande spörsmål. De sakkunniga, vilka antagit benämningen fritidsfiskeutredningen, bör enligt direktiven (se riksdagsberättelsen år 1964 s. 350) undersöka om gällande vattengräns- och fiskerättslagstiftning lämpligen kan modifieras i syfte att skapa bättre möjligheter att bedriva fritidsfiske utan att yrkesfiskets intressen träds för nära. Därvid bör även — i samråd med vederbörande fiskeriintendenter — utredas om länsstyrelsernas lokala bestämmelser på fiskets område kan göras enklare och mera enhetliga. I samband härmed bör också övervägas om inte dessa bestämmelser i fortsättningen bör tillkomma genom ett intimt samarbete mellan länsstyrelserna och fiskeristyrelsen. Vid sin genomgång av nu nämnda lagstiftning och bestämmelser bör de sakkunniga jämväl söka klarlägga om särskilda åtgärder — t. ex. i fråga om fisketillsyn och bevakning av vatten — är erforderliga för att förebygga motsättningar mellan yrkes- och fritidsfiskare.

Utredningsarbetet beräknas enligt uppgift i årets riksdagsberättelse pågå hela år 1965.

Motionerna

Enligt motionärerna bör de olikartade bestämmelserna för fiske med fast och med rörligt redskap ses mot bakgrund av de skilda förhållanden under vilka fisket bedrivs. Vid fiske med fast redskap har redskapen i regel fastgjorts vid stolpar, som nedslagits i botten, eller förtöjts vid utlagda ankare. Redskapen står på samma plats under hela fiskesäsongen och förhindrar annat fiske därstädes. Motionärerna framhåller att den som får rätt att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten således har ensamrätt till fiske med sådant redskap inom visst område. Vid fiske med rörligt redskap står redskapen däremot i allmänhet endast utsatta över en natt eller i undantagsfall något dygn. Alla fiskande har alltså samma möjligheter att bedriva dylikt fiske. Motionärerna fortsätter.

Fiskelagens bestämmelser om rätt att, efter särskilt tillstånd, utsätta fast redskap i allmänt vatten eller att utsträcka dylikt redskap från enskilt vatten ut i allmänt vatten gör ingen skillnad på dem som ansöka om dylikt tillstånd. Det enda förbehållet är att vederbörande är svensk medborgare. De som ha fisket som sitt levebröd ha därför ingen större rätt än vilken annan som helst som söker dylikt tillstånd. Detta har på sina håll lett till besvärliga avväganden och tråkiga konflikter mellan yrkesfiskare och sådana som utöva ett annat yrke och begärt tillstånd och skaffat sig redskap för fiske i allmänt vatten med fast redskap under sin fritid.

I motionerna erinras därefter om att i Danmark genom lagstiftning rätten till fiske med fast redskap förbehållits yrkesfiskarena. Det påpekas vidare att endast ett begränsat antal rättigheter till fiske i allmänt vatten med fast redskap kan beviljas. Dylikt fiske kan enligt motionärerna bedrivas med fördel bara på vissa kuststräckor, och ett visst avstånd måste finnas mellan de utsatta redskapen. Motionärerna finner det därför nödvändigt, att även här i landet de tillgängliga fiskeplatserna i första hand förbehålls dem som skall livnära sig på fisket. Under de senare åren har på grund av den ökade fritiden andra yrkesgrupper börjat konkurrera med yrkesfiskarena om fiskeplatserna. Denna tendens får enligt motionärerna ej äventyra existensen för dem som nu försörjer sig på detta fiske. Allmänhetens rätt till fiske för sport och rekreation skulle, anser motionärerna, ej på något sätt inskränkas, om yrkesfiskarena genom lagstiftning ges företräde till rätten att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten. De typer av fiskeredskap som faller under benämningen fast redskap är stora och tunga, och de kan aldrig förväxlas med de sorter av redskap som används av dem som fiskar för nöje och sport.

Remissyttrandena

Motionerna har fått ett övervägande positivt mottagande av remissinstanserna. Bifall till motionärernas hemställen tillstyrkes sålunda av *fiskerikon-sulenten vid Malmöhus läns hushållningssällskap* och av *Malmöhus läns*

havsfiskeförening. Enligt *Sveriges fiskares riksförbund* är det önskvärt att åtgärder vidtas i enlighet med motionernas syfte. *Fritidsfiskets samarbetsnämnd* har med viss reservation ej funnit anledning till erinran mot förslaget. *Fiskeristyrelsen* finner att riksdagen genom skrivelse bör fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på den väckta frågan. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser att vad länet angår ett klarläggande av fiskerättsförhållandena vid länets sydkust i varje fall i huvudsak skulle eliminera nu förekommande svårigheter vid tillståndsgivningen. Länsstyrelsen har emellertid icke något att erinra mot att det i motionerna upptagna spørsmålet närmare utreds.

Fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt anser sig ej kunna tillstyrka den föreslagna lagändringen.

Vissa remissinstanser behandlar inledningsvis den väckta frågans formella avgränsning. *Länsstyrelsen* finner motionernas syfte vara att få tillstånd en ändring i de bestämmelser i fiskerättslagen som avser rätt att efter särskilt tillstånd utsätta fast redskap i allmänt vatten eller att utsträcka dylikt redskap från enskilt vatten ut i allmänt vatten. Länsstyrelsen anser sig därför kunna bortse från stadgandena i 3 och 13 §§ samma lag. Länsstyrelsen upplyser vidare att de ansökningar om tillstånd att utsätta fast fiskeredskap vid länets sydkust som för länsstyrelsens del är aktuella med blott något enstaka undantag handläggs enligt 2 § fiskerättslagen. *Fiskeriintendenten* finner det sannolikt att den tillståndsfria utsträckningsrätten enligt 3 § ej berörs av motionerna.

Beträffande de konfliktsituationer som uppkommit vid tillståndsgivningen vitsordar *fiskerikonsulenten* det av motionärerna påpekade förhållandet att fritiden givit allmänheten möjlighet att driva ett fiske som i många fall börjar anta karaktären av binärings- eller deltidsfiske. Även då det gäller ett så pass omfattande och stort fiske som bottengarnsfisket förekommer det att icke yrkesfiskare söker tillstånd att utsätta dylika redskap. Enligt fiskerikonsulenten är detta en utveckling som måste betraktas som mindre önskvärd, eftersom det redan nu på många kustavsnitt inom länet är hård konkurrens om befintliga bottengarnsplatser. *Fiskeriintendenten* säger sig ej känna till kontroverser i samband med tillståndsgivning enligt 1 § fiskerättslagen. Däremot sägs synnerligen besvärliga avväganden och tråkiga konflikter ha förekommit i samband med att tillstånd meddelats enligt 2 § samma lag att utsträcka ålbottengarn på allmänt vattenområde, inte minst längs sydkusten av Malmöhus län.

I fråga om den av motionärerna föreslagna lagändringen framhåller *Sveriges fiskares riksförbund* att i de fall då begränsningar av antalet inkomna ansökningar om tillstånd att utsätta fast redskap i allmänt vatten måste företas, de fiskare som har sin huvudsakliga inkomst av fiske bör ges före-

träde framför andra kategorier av fiskande, som bedriver fiske vid sidan av sitt egentliga yrke. En sådan bestämmelse anses ej betyda minskning i allmänhetens möjligheter att fiska i allmänt vatten med rörligt redskap och ej heller utestänga yrkesfiskare från fiske med fast redskap. Bestämmelsen skulle nämligen endast tillämpas inom de områden, där begränsningar är nödvändiga på grund av alltför stort antal begärda tillstånd. Några remissinstanser anser att en lagändring enligt motionärernas förslag kan bli komplicerad och bl. a. medföra krav på ersättning för mistad fiskerätt. *Fritidsfiskets samarbetsnämnd*, till vilken Fiskefrämjandet, Svenska sportfiskareförbundet och Sveriges allmänna fiskevårdsförbund är anslutna, finner sålunda att en tillståndsgivning enligt motionsförslaget icke bör göras på sådant sätt och i sådan omfattning att den från berörda områden utestänger andra fiskande. Nämnden påpekar vidare att enligt fiskerättslagen varje svensk medborgare får på västkusten till skillnad från landets södra och östra kuster fiska med fast redskap även i enskilt vatten. Det erinras också om den fria utsträkningsrätten enligt 3 § samma lag. Nämnda förhållanden anses komplicera den föreslagna lagändringen, vilken jämväl bedöms kunna föranleda krav på ersättning för mistad fiskerätt.

Motionsförslaget anses av *fiskeriintendenten* innebära att utsträkningsrätt enligt 2 § fiskerättslagen i första hand skulle förbehållas yrkesfiskare. Fiskeriintendenten framhåller att vid Skånes sydkust rätten till fiske med fast redskap på enskilt vattenområde är av enskild natur. Motionärerna bortser enligt fiskeriintendenten helt från sambandet mellan utsträkningsrätten och den enskilda fiskerätten. Av förarbetena till fiskerättslagen finner fiskeriintendenten framgå, att syftet med utsträkningsrättigheterna enligt 2 och 3 §§ var att undvika ersättningsanspråk från bottengarnfiskets sida. En lagändring i avsikt att inskränka utsträkningsrätten jämlikt 2 § måste därför uppenbarligen förplikta staten att lämna ersättning för mistad fiskerätt. Om kronan som en följd av motionen skulle ikläda sig skyldighet att inlösa värdet av utsträkningsrätten enligt 2 §, under det att den enskilda fiskerätten på enskilt vattenområde skulle bli kvar i enskild ägo, anses bottengarnsfisket på det allmänna vattenområdet utanför fiskerättsgränsen kunna göra den enskilda fiskerätten mer eller mindre illusorisk. Fiskeriintendenten finner att ett bifall till motionerna skulle medföra svårt ekonomiskt avbräck för många kustbor och småbrukare, som för sin utkomst är beroende av fisket som stödnäring. Svårast anses följderna kunna bli för binäringsfiskare i Kristianstads och Blekinge län. Fiskeriintendenten ifrågasätter, om inte dessa svårigheter skulle kunna elimineras genom en lagändring i närmare anslutning till lagen om fiskearronden. Fiskerätten skulle sålunda i stället för att förbehållas enbart yrkesfiskare upplätas »för yrkesfiskare eller annan, för vilken fisket är av väsentlig betydelse ur försörjningssynpunkt». En sådan avgränsning ifrågasätts jämväl av *fiskeristyrelsen*, som ej finner det uteslutet att motionernas syfte kan tillgodoses ge-

nom sådan ändring av kungörelsen den 8 december 1950 (nr 622) att vid tillståndsgivningen den som bedriver yrkesfiske eller ock annat fiske av väsentlig betydelse för tillståndstagarens försörjning skall äga företräde.

Även *länsstyrelsen* finner vissa problem vara förenade med den föreslagna lagändringen. Länsstyrelsen erinrar om att departementschefen beträffande 2 § fiskerättslagen — till vilken en motsvarighet fanns i 1896 års lag om rätt till fiske — uttalat att då stadgandet på vissa håll, t. ex. vid Skånes sydkust, anses innefatta en förmån av ej ringa ekonomiskt värde, en föreskrift motsvarande den som intagits i 1896 års lag borde upptas i den nya lagen. Länsstyrelsen fortsätter.

Vid bedömandet av frågan om en eventuell ändring av sist berörda bestämmelse måste sambandet mellan den enskilda fiskerätten och utsträckningsrätten beaktas. Som framgår av ovan åberopade uttalande av vederbörande departementschef anses i den nuvarande bestämmelsen ligga en förmån för berörda fiskerättsinnehavare av icke ringa ekonomiskt intresse. Därest denna förmån, som bestått sedan gammalt och som kan betraktas som ett utflöde av den enskilda fiskerätten slopas, torde frågan om ersättning åt fiskerättsinnehavarna bli aktuell, varvid hänsyn även måste tagas till det ekonomiska avbräck som ett slopande av utsträckningsrätten i fråga kan medföra för den som är beroende av fisket som stödnäring. Svårlösta och svårbedömbara ekonomiska problem kunna således uppkomma i sammanhanget.

De olikartade förhållandena vid Skånes sydkust och västkust behandlas närmare i vissa remissyttranden. Enligt *fiskeriintendentens* bestämda mening har såvitt avser Skånes sydkust svårigheterna sin grund däri, att det med visst undantag visat sig omöjligt att få till stånd någon reglering av fisket genom tillämpning av rättsreglerna för oskiftat fiske och dess upplåtande i 24 § fiskerättslagen samt i lagen om fiskevårdsområden. Fortsatt arbete för att ordna fiskeförhållandena vid Skånes sydkust till gagn för de fiskande kräver enligt fiskeriintendenten utredningar beträffande fiskerättsförhållandena vid kusten, något som fiskeriintendenten senast framhållit i skrivelse till länsstyrelsen i september 1964. Framställningen synes, sägs det, icke ha lett till något resultat, vilket ytterligare kommer att försvåra ärendenas handläggning och öka irritationen. Fiskeriintendenten kan icke heller se, att en ändring av lagreglerna till förmån för yrkesfiskare kan lösa de fiskerättsliga problemen, då dessa likväl måste klarläggas i samband med ersättningsfrågor som följd av eventuellt bifall till motionerna. De av motionärerna åberopade danska fiskerilagarna bygger på helt andra fiskerättsliga förhållanden och kan enligt fiskeriintendentens uppfattning ej läggas till grund för en svensk lagstiftning angående sydkusten. *Länsstyrelsen* framhåller att enligt dess erfarenhet, som bestyrkes av fiskeriintendentens yttrande, de »besvärliga avväganden och tråkiga konflikter» som kan uppstå vid tillståndsgivningen, såvitt angår utsättande av fast fiskeredskap i allmänt vatten vid länets sydkust till övervägande del beror på de

oklara fiskerättsförhållandena och mindre på motsättningar mellan yrkesfiskare och andra som fiskar med fast redskap.

Beträffande förhållandena vid Skånes västkust erinrar *fiskeriintendenten* om att fisket i enskilt vatten där i sin helhet är fritt för varje svensk medborgare. Det framhålls att länsstyrelsen den 26 januari 1937 fastställt stadga rörande fiske med bottengarn och ryssja inom visst område av Malmöhus läns kust av Öresund. Stadgan, som bl. a. innebär att tillgängliga bottengarnsplatser utlottas, avser att reglera bottengarnsfisket och att förhindra att redskapen ställs ut alltför tätt. År 1956 vidtogs sådan ändring av stadgan att båtlag, som företräds av minst två yrkesfiskare, tillförsäkrats förtursrätt vid utlottningen av fiskeplatserna. Fiskeriintendenten fortsätter.

Att så kan ske beror i detta fall på att här icke förefinnes enskild fiskerätt. Resultatet av nuvarande ordning *kan* emellertid bli, att yrkesfiskare i skärpt konkurrens med binärings- eller fritidsfiskare icke kan få mer än *en* fiskeplats. En ändring härutinnan förefaller icke obefogad, och bestämmelserna torde kunna bli föremål för vissa ändringar. Här berörda föreskrifter för bottengarnsfisket i Öresund avser ju icke allmänt vattenområde — som motionen behandlar — utan enskilt, men de fiskelag som tilldelats bottengarnsplatser på enskilt vattenområde får i regel genom länsstyrelsen rätt att fortsätta utsättningen på allmänt vattenområde. Med den förtursrätt på enskilt vatten som yrkesfiskares båtlag har enligt stadgan kommer utsättningarna på allmänt vattenområde f. n. huvudsakligen att utnyttjas av yrkesfiskare.

Med utgångspunkt bl. a. från den sålunda genomförda regleringen av fisket med fast redskap i Öresund framhåller några remissinstanser behovet av att begreppet yrkesfiskare preciseras. *Fiskeriintendenten* finner för sin del mycket tala för att fisket med fast redskap på västkusten (inklusive Öresund) inom såväl enskilt som allmänt vattenområde borde förbehållas yrkesfiskare. Det anses dock synnerligen svårt att ens på dessa kuststräckor skilja yrkesfiskare med huvudsaklig inkomst av fisket från andra fiskarekategorier. Vid tillämpningen av Öresundsstadgan sägs tvistigheter ingalunda ha kunnat undvikas, vilket sammanhänger med det förhållandet att det är synnerligen svårt att gradera sökandena efter den betydelse fisket har för vederbörandes hela årsinkomst. *Fiskerikonsulenten* framhåller att det ofta visat sig svårt att bestämma vad som menas med en yrkesfiskare och att det nästan varje år förekommer klagomål mot stadgan och dess tillämpning. Enligt fiskerikonsulenten är frågan om man vid bedömandet av en persons yrke skall gå på statistiska centralbyråns normer, d. v. s. att vederbörande skall tjäna minst 50 % på fiske för att betraktas som yrkesfiskare, eller om hänsyn även skall tas till den tid vederbörande ägnar åt fisket eller om blott tiden skall beaktas. Fiskerikonsulenten finner att innebörden av begreppet yrkesfiskare är den primära frågan. Nödvändigheten att begreppet yrkesfiskare erhåller en klar bestämning betonas av *länsstyrelsen*. Liknande uttalanden görs av *Fritidsfiskets samarbetsnämnd* och *Malmöhus läns havsfiskeförening*.

Utskottet

I allmänt vatten får enligt 1 § fiskerättslagen fiske med rörligt redskap bedrivas av varje svensk medborgare, medan däremot fast fiskeredskap får utsättas endast efter tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer, såvida annat ej följer av 3 § samma lag. Sådant tillstånd får enligt 2 § ej vägras innehavare av enskild fiskerätt som från det enskilda vattnet vill sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, om det kan ske utan men för annan fiskande. Vid vissa kuststräckor, som närmare anges i 3 §, får sådan utsträckning ske utan tillstånd, dock ej på större avstånd än 200 m från den stranden följande kurvan för tre meters djup. Genom kungörelse av år 1950 har länsstyrelserna bemyndigats att pröva frågor om sådana tillstånd för viss person att utsätta fast fiskeredskap som avses i 1 och 2 §§ fiskerättslagen.

Under hänvisning till att andra yrkesgrupper som en följd av den ökade fritiden börjar konkurrera med yrkesfiskare om ifrågavarande tillstånd hemställer motionärerna om sådan ändring i fiskerättslagen att rätten att utsätta fast redskap i allmänt vatten i första hand förbehålls dem som har sin huvudsakliga inkomst av fisket.

I likhet med länsstyrelsen i Malmöhus län utgår utskottet från att motionärerna åsyftar ändring endast i 1 och 2 §§ fiskerättslagen. Som motionärerna framhåller, kan endast ett begränsat antal tillstånd till fiske enligt dessa lagrum beviljas. Vid remissbehandlingen har vitsordats att sådana tillstånd sökts även av icke yrkesfiskare i en med hänsyn till den flerstädes hårda konkurrensen om fiskeplatserna mindre önskvärd omfattning. Utskottet delar motionärernas betänkligheter mot en sådan utveckling. Enligt förarbetena till fiskerättslagen bör det allmänna, i den mån konflikt uppkommer mellan enskilda fiskerättsägares, yrkesfiskares och fritidsfiskets intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäligen krav. Det har också, med hänsyn till det yrkesmässiga fiskets betydelse ur ekonomisk synvinkel och från försörjningssynpunkt, ansetts skäligt att statsmakterna såvitt på dem ankommer söka bereda denna närings utövare möjlighet att bedriva sitt fiske utan onödiga hinder. I enlighet med dessa principer har på senare år utfärdats bestämmelser i syfte att trygga yrkesmännens fiskemöjligheter. Sålunda har i 1951 år kungörelse och cirkulär angående förvaltningen av kronans fisken givits visst företräde åt yrkesfiskarena. Vidare må nämnas 1957 års lag om fiskearrenden, som avser att skydda yrkesfiskare med arrenderad fiskerätt. En tillståndsgivning, varigenom vid konkurrens i nu ifrågavarande hänseende mellan yrkes- och fritidsfiskare företräde lämnas åt de förstnämnda, överensstämmer således med fiskelagstiftningens grunder.

Motionärernas uttalanden om behovet av åtgärder för att trygga en sådan tillståndsgivning har biträtts eller lämnats utan erinran av alla

remissinstanser utom en. Viss tvekan har emellertid yppats rörande lämpligheten av den föreslagna lagändringen. Bl. a. har befarats att vissa binäringsfiskare därigenom kunde vållas ekonomiskt avbräck och att krav kunde komma att resas på ersättning för mistad fiskerätt. Vad i dessa hänseenden anförts torde i någon mån grundas på uppfattningen att motionsyrkandet avser ändring jämväl i 3 § fiskerättslagen. Utskottet vill också erinra om att redan nuvarande utformning av 1 och 2 §§ samma lag torde möjliggöra en sådan tillståndsgivning som motionärerna önskar. Fiskeristyrelsen antyder för sin del att motionernas syfte kan vinnas genom sådan ändring av 1950 års kungörelse att vid tillståndsgivningen den som bedriver yrkesfiske eller ock annat fiske av väsentlig betydelse för tillståndstagarens försörjning skall äga företräde. Enligt detta förslag skulle sålunda även binäringsfiskare ges företräde framför fritidsfiskare vid konkurrens om ifrågavarande fiskeplatser. Beaktansvärda skäl synes enligt utskottets mening tala för en sådan avvägning. Utskottet anser emellertid att något riksdagens ställningstagande till frågan om vilka åtgärder som bör vidtagas nu ej erfordras. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att uppta frågan till övervägande och föranstalta om de författningsändringar som må finnas erforderliga för tillgodoseende av motionernas syfte. Vad sålunda anförts torde böra ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet får således hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening ge till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 56 och II: 68.

Stockholm den 6 april 1965

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson, Göran Karlsson, Svante Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Erik Jansson, Torsten Hansson och Ernulf*;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Svenning, From, Elmstedt* och Krönmark.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.